

ACC. N:R

M.12037.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Sven Rosén föddes 1875 i Österslöv. Fadern var torpare. "Vi bodde i ett gammalt kyffe med jordgolv." Meddelaren fick anställning som smedpojke vid Karsholm 1891 och erhöll som lön 25 kronor om året. Efter att ha arbetat som stenhuggare i ett granitbrott blev meddelaren utsedd till kyrkovaktmästare - fjärdingsman i Oppmanna. Meddelarens son har efterträtt honom som kyrkovaktmästare.

Bystämman hålles i Oppmanna den 1 maj och i Söndrabý i maj månad. Aldermansämbetet går på ombyte. Den som avgår håller gille. Kl. 6 den 1 maj tutar äldermannen i byahornet, och då samlas alla byamännen. Gillet varar hela natten, och nu för tiden går byamännen till bystämman enbart för att äta och dricka. Förr bestämdes det om vägar, och kungörelser lästes upp.

Meddelarens morfar kom ihåg, när alla bönderna bodde i en enda klunga och hade kreaturen ihop. Morfadern hade fått flytta ut och bygga nytt. Bönderna hade gärna velat skifta ut, då de tyckte det var bättre med enskifteslagen. Sina gamla grannar träffade de ändå."De kalasade ihop." Bönderna höll samman, arbetare och torpare fick inte vara med dem. Det var skandal, om en bondflicka gifte sig med en arbetare. Föräldrarna gifte bort barnen. "Medlen skulle bli på stället."

Efter enskiftet sköttes jorden bättre. 1887 tappade ägaren till Karsholm Oppmannasjön för att få jord.

På Karsholm hade smederna en hemmagjord cykel. Det var på 1890-talet. Den första cykeln med gummi hjul såg berättaren 1885. Det var en handelsresande, som ägde cykeln, och ringarna var av kompakt gummi. Den första cykeln med luftringar såg berättaren 1891, den första bilen ungefär 1900. Bilen ägdes av äntendenten vid Norra skåningarna i Ljungbyhed.

Förr kunde folk endast få arbete inom jordbruket, men när meddelaren var i 17-års åldern, började man bryta svart granit. Stenarbetarna hade 11 timmars arbetsdag och fick 1.50 om dagen.

När meddelaren var i 12-års åldern var emigrationen störst. Den tillgick ofta så, att en familjemedlem först reste till Amerika och sedan skaffade biljett till resten av familjen. Det var endast arbetare, som emigrerade.

Förr fiskade man med not aborre, gös, gädda, ål och braxen. Rudan kallades "vängasöjnagräbba", och det var en vacker fisk, men folk ville inte äta den. Den fisk, som man inte använde till husbehov, skickades till Kristianstad.

Folk var rädda för att äta hästkött. På 1880- och 1890-talen, när en häst skulle slaktas, leddes den till en särskild plats, där den sköts och fläddes. Ursprungligen gjordes detta av rackaren, sedan av slaktaren. Aset fick ligga och ruttna, och kråkorna åt upp det. När endast skelettet återstod, tog folk benen och sålde dem skålpundsvis.

Omkring 1896 började man göra hästkorv. Under första världskriget blev det vanligt att äta hästkött. Herrskap åt hästkött tidigare än bönderna, och orsaken härtill var, att bönderna hade självhushållning, medan däremot herrskapen måste köpa kött.

Det var också endast herrskap, som åt svamp. Präst-

frun och klockarfrun brukade köpa svamp. Folk trodde inte att den dög att äta, och de förstod inte att tillaga den.

I meddelarens ungdom hade man om vintern 3-4 ungdomsgillan. Om sommaren samlades man varje lördag utomhus på någon lämplig plats. I Österslöv dansade man på bron. Pojkarna betalade 1 kr per man, för det skaffade de musik och förtäring. Dansen höll på hela lördagsnatten, ända till dess de skulle gå till arbetet på söndagsmorgonen. Förr dansade man aldrig på söndagarna, men i Arkelstorp, i Folkets hus, dansade de alltid på söndagarna. "Där var ett förfärligt liv, bara slagsmål och elände."

När man blev sjuk, gick man till kloka gummor, men när järnvägen kom, reste man i stället in till doktorn i stan. På 1880-talet hade de på Karsholm en läkare, som skulle komma ut från Kristianstad, om någon av tjänstefolket blev sjuk.

För 80 år sedan började baptisterna verka uppe i Perstorp. Deras förste predikant hette Palm. När församlingen var som störst, hade den ungefär 80 medlemmar. Bönderna höll styvt på det gamla och ville inte bli baptister. "Det var bara fattigt folk och sådana, som var halvfjuntiga, som gick över."

När meddelaren var i 17-års åldern, hade man husförhör i Österslöv varje år före jul. Bönderna skickade iväg sina tjänare, och dessa gick gärna, ty då slapp de arbetet. Bönderna själva

gick inte på husförhör, ty de ansåg sig vara mer lärda. Förhöret varade tre timmar, och deltagarna fick dels läsa innantill ett stycke i bibeln eller psalmboken, och dels svara på frågor. Husförhören upphörde omkring 1895.

Berättarens fader var född 1848, modern 1847, och ingen av dem kunde skriva sitt namn. Faderns sammanlagda skolgång hade varat ungefär två månader.

När berättaren var 18 år, dog förvaltaren på Karsholm. Han var den förste, som fick jordfästas inne i kyrkan, tidigare hade det endast varit herrskap, som hade jordfästs i kyrkan.

Förr hade man en särskild plats, där självmördare begravdes. Den kallades "självspillingaplatsen." De senaste 40 åren har självmördare fått begravas inne på kyrkogården.

Alla karlarna bland begravningsgästerna hjälptes åt att fylla graven, sedan prästen hade läst färdigt. Denna sed upphörde för ungefär 45 år sedan.

I allmänhet hölls begravingarna på e.m. När bättre folk begravdes, talade prästen vid graven, men vid fattigbegravingar gjordes begravingen undan så fort som möjligt. Detta ändrades 1940, då Oppmanna fick en ny kyrkoherde.

På 80- och 90-talen skickades en vaktepojke eller en dräng ut som ombud för de sörjande, när man skulle bjuda till begraving. Sedan började man bjuda på kort, men efter sista världskriget

har det blivit vanligast att bjuda i tidningen.

Begravningsgästerna skulle ha förning med sig. Den bestod i allmänhet av tårter eller spettkakor eller en sorts småkakor. Förningen upphörde för 40 år sedan.

"Gillet hölls efter begravningen, och de kunde hålla på hela natten och äta och supa." Prästen och klockaren var de förnämsta gästerna på begravningen, och de skulle ta först av rätterna. Efter första världskriget började man hålla enklare begravningar, och under och efter det sista kriget har det blivit vanligast att hålla begravningar på hyrda lokaler. Numera bjuder man oftast på kaffe.

Förr vigdes man i hemmen eller på pastorsexpeditionen, men nu för tiden är det vanligast med kyrkvigslar.